

Київський університет імені Бориса Грінченка

КОЗАК ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА

УДК 378:373.2]001.895(043.5)

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ВИКЛАДАЧІВ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ДО
ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Київському університеті імені Бориса Грінченка, м. Київ.

Науковий консультант: доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
Сисосва Світлана Олександрівна,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
завідувач науково-дослідної
лабораторії освітології, м. Київ.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Федій Ольга Андріївна,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка,
завідувач кафедри початкової і дошкільної освіти,
м. Київ;

доктор педагогічних наук, професор
Матвієнко Олена Валеріївна,
Національний педагогічний університет імені
М. П. Драгоманова,
заступник директора з наукової роботи Інституту
педагогіки і психології, м. Київ;

доктор педагогічних наук, професор
Зданевич Лариса Володимирівна,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
завідувач кафедри дошкільної педагогіки,
психології та фахових методик, м. Хмельницький.

Захист відбудеться 22 грудня 2015 року о 13 год. 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.133.06 у Київському університеті імені Бориса Грінченка за адресою: 04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Київського університету імені Бориса Грінченка (0421, м. Київ, вул. Маршала Тимошенко, 13-Б).

Автореферат розіслано 20 листопада 2015 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. В. Братко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. В умовах модернізації вищої освіти в Україні важливого значення набуває усвідомлення викладачем вищого навчального закладу сутності та цілей інноваційної освіти, вихід за межі традиційної виконавської діяльності, її переорієнтація на проблемно-пошукову та рефлексивно-аналітичну. Це вимагає від викладача вищої школи глибоких знань у науково-предметній галузі та в галузі психолого-педагогічних наук, володіння інноваційною стратегією професійної діяльності, здатності до створення інноваційного освітнього середовища, що сприяє становленню особистості студента, його готовності до інновацій у сфері професійної діяльності.

Особливого значення в умовах реалізації нових стратегій дошкільної освіти набуває інноваційна професійна діяльність викладачів дошкільної педагогіки і психології, які здійснюють психолого-педагогічну підготовку майбутніх вихователів до педагогічних інновацій у дошкільній освіті.

Підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології здійснюється в умовах магістратури за освітньо-професійними програмами, орієнтованими на підготовку фахівців до комплексної реалізації освітньої, наукової та інноваційної діяльності як у галузі вищої, так і дошкільної освіти.

Вихідні концептуальні положення підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології визначені у законодавчих та нормативно-правових документах про освіту: Закони України «Про освіту» (1991), «Про дошкільну освіту» (2001), «Про вищу освіту» (2014), «Про охорону дитинства» (2001); Національна доктрина розвитку освіти (2002); Державна програма «Вчитель» (2011); Державна цільова соціальна програма розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року (2011); Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (2011); Базовий компонент дошкільної освіти (2012); Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013); Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти (2013).

Сучасні завдання вищого навчального закладу щодо підготовки майбутніх фахівців до інноваційної професійної діяльності окреслено у документах про наукову та інноваційну освітню діяльність, зокрема Законах України «Про інноваційну діяльність» (2002), «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (2003); Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (2000); Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації (2006); Положення про порядок організації та проведення педагогічного експерименту регіонального рівня (2008); Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад (2009).

Проблема професійної підготовки фахівців з вищою освітою досліджується у працях вітчизняних науковців, розглядаються такі її аспекти, як: філософія сучасної освіти (В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, В. О. Огнев'юк); теоретико-методологічні засади неперервної професійної освіти (С. У. Гончаренко, С. О. Сисоєва); теоретичні та методичні засади професійної підготовки фахівців у вищій школі (А. М. Алексюк, М. Б. Євтух, В. А. Кушнір); розроблення та впровадження сучасних інформаційних технологій у вищу школу (В. Ю. Биков, М. І. Жалдак, Т. І. Коваль, Ю. І. Машбиць, П. В. Стефаненко).

Важливе значення для дослідження мають наукові праці, присвячені проблемам педагогічної освіти, а саме: модернізації педагогічної освіти на засадах особистісно орієнтованого (І. Д. Бех, В. І. Луговий) і компетентнісного (О. І. Пометун, О. Я. Савченко, Л. Л. Хоружа) підходів; розвитку педагогічної творчості вчителя (Н. В. Кічук, С. О. Сисоєва); формуванню педагогічної культури студентів (В. Н. Гриньова, В. А. Кан-Калик); особистісному і професійному розвитку педагогів (Г. О. Балл, В. І. Бондар, І. П. Підласий, В. А. Семиченко); підготовці педагогів у різних країнах Європейського Союзу (Н. М. Авшенюк, Я. М. Бельмаз, Т. Є. Кристопчук, В. П. Лашихіна, О. І. Локшина, Н. В. Махиня, Л. П. Пуховська) та США (С. В. Бурдіна, Т. С. Кошманова, Р. М. Роман).

Професійну підготовку викладачів вищого навчального закладу розглядають А. Д. Бондар, О. І. Гура, В. І. Лозова, Г. М. Романова, С. О. Сисоєва; професіоналізм і фахову майстерність викладача вищої школи досліджують Н. В. Гузій, С. С. Вітвицька, О. А. Дубасенюк.

Вагомі наукові результати отримано у царині дослідження професійної підготовки фахівців дошкільної освіти, зокрема щодо формування професійних умінь у навчальному процесі (Л. В. Артемова); теоретичної та практичної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти (Т. І. Поніманська); вироблення професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої підготовки (А. Г. Беленька); організації професійного самовиховання майбутніх вихователів дошкільних закладів і вчителів початкових класів (О. Г. Кучерявий); становлення еколого-педагогічної культури вихователя дошкільного закладу в системі вищої педагогічної освіти України (Н. В. Лисенко); впровадження інноваційних педагогічних технологій у підготовку фахівців дошкільної освіти (І. М. Дичківська); підготовки студентів педагогічних училищ і коледжів до використання інноваційних технологій в дошкільних навчальних закладах (Л. А. Машкіна); підготовки вихователів до мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку (А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, К. Л. Крутій); підготовки педагогів дошкільної освіти за кордоном (Н. М. Карпенко, Н. І. Мельник).

Проблема підготовки викладачів дошкільної педагогіки і психології досліджується вченими у таких аспектах: розвиток методичної культури майбутніх викладачів педагогічних дисциплін в умовах магістратури (І. А. Княжева);

конструювання змісту і технології підготовки викладача дошкільної педагогіки і психології (Н. О. Морева); використання педагогічних задач як засобу розвитку в майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології професійної самосвідомості (І. О. Лавринець).

Значної уваги в контексті досліджуваної проблеми потребують праці вітчизняних науковців, присвячені вивченню інновацій у сфері освіти, зокрема таких аспектів, як: сутність педагогічних інновацій (В. Ф. Паламарчук, І. П. Підласий, А. І. Підласий, О. Я. Савченко та ін.), історія розвитку інноваційних процесів у загальноосвітніх навчальних закладах (О. В. Попова), управління інноваційними освітніми процесами (Л. М. Ващенко, Л. І. Даниленко та ін.). Останнім часом активно студіюються різні аспекти підготовки педагогів до інноваційної діяльності, зокрема, формування готовності вчителів до інноваційної педагогічної діяльності у процесі професійної підготовки (І. В. Гавриш, О. А. Гончарова, Т. М. Демиденко, Н. І. Клокар, О. Г. Козлова, Л. О. Пертиченко, О. І. Шапран та ін.), упровадження інноваційних технологій у підготовку педагогічних кадрів (В. І. Бондар, І. М. Богданова, С. О. Сисоєва та ін.).

Педагогічна інноватика, інноваційна педагогічна діяльність були і залишаються предметом дослідження зарубіжних учених, основними напрямками досліджень яких є загальні положення інноватики (Дж. Бассет, Д. Гамільтон, Н. Гросс, Р. Едем, Е. Роджерс, А. Хаберман, О. Хомерики), обґрунтування структури, змісту та результатів інноваційної педагогічної діяльності (К. Ангеловські, В. І. Загвязинський, М. В. Кларин, Ю. Г. Максимов, Л. С. Подимова, С. Д. Поляков, В. О. Сластьонін та ін.), закономірності функціонування та розвитку інноваційних процесів у педагогічних системах (М. М. Поташник, Н. Р. Юсуфбекова та ін.).

Водночас теоретичний аналіз наукових праць засвідчив, що підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності ще не стала предметом окремого цілісного наукового дослідження, зокрема не вивчалися структура готовності викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, критерії її сформованості, концептуальні підходи та моделі, організаційно-методичні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності в умовах вищого навчального закладу.

Актуальність дослідження обраної проблеми підсилюється наявністю суперечностей між:

- соціальним замовленням на підготовку фахівця інноваційного типу, здатного до створення інноваційного освітньо-виховного середовища дошкільної освіти та недостатньою психолого-педагогічною, методичною та технологічною підготовкою майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до вирішення цієї проблеми;

- потребою сучасної педагогічної практики в науково обґрунтованій системі професійної підготовки викладачів дошкільної педагогіки і психології як суб'єктів інноваційної діяльності та недостатнім рівнем розвитку педагогічної теорії щодо вирішення зазначеної проблеми;

- спрямованістю державних освітніх стандартів на інноваційність у професійній діяльності викладачів дошкільної педагогіки і психології та недостатньою розробленістю організаційно-методичних засад їх підготовки до інноваційної професійної діяльності;

- необхідністю спрямування підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології на інноваційну професійну діяльність та традиційними підходами до організації процесу їхньої підготовки у вищій школі.

Враховуючи значущість дошкільної освіти для становлення і раннього розвитку особистості дитини, суспільну потребу у вихователях, здатних до створення й упровадження освітніх інновацій, пов'язану з цим необхідність якісної підготовки викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, недостатню теоретичну розробленість проблеми та її практичне втілення, темою дисертаційного дослідження обрано: **«Теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано згідно з науковою темою Київського університету імені Бориса Грінченка «Філософські, освітологічні та методичні засади компетентісної особистісно-професійної багатопрофільної університетської освіти» (реєстраційний номер 0110U006274).

Тема дисертації затверджена Вченою радою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (протокол № 5 від 31 травня 2010 р.) та узгоджена в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології НАПН України (протокол № 5 від 15 червня 2010 р.).

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології в магістратурі вищого навчального закладу.

Предмет дослідження – процес підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності в магістратурі вищого навчального закладу.

Мета дослідження: на основі цілісного наукового аналізу професійної підготовки та професійної діяльності викладачів дошкільної педагогіки і психології обґрунтувати теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності в умовах магістратури вищого навчального закладу.

Відповідно до об'єкта, предмета, мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Вивчити стан дослідження проблеми у педагогічній теорії та практичній діяльності вищих навчальних закладів.
2. Здійснити історико-педагогічний аналіз становлення та розвитку інноваційної педагогічної діяльності.
3. Охарактеризувати науковий тезаурус дослідження підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.
4. Обґрунтувати структуру готовності викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності та критерії її сформованості.
5. Сформувати концепцію підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.
6. Розробити модель підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.
7. Обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити організаційно-методичні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.
8. Створити навчально-методичне забезпечення для підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

Загальна гіпотеза дослідження полягає у тому, що підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності набуває ефективності, якщо вона здійснюється відповідно до обґрунтованих теоретико-методологічних засад, що відображають структуру готовності викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, критерії її сформованості, основні концептуальні положення, модель та організаційно-методичні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності та враховують специфіку інноваційної діяльності викладача, яка здійснюється у педагогічній системі «викладач-студент», а спрямована на підготовку студента до інноваційної діяльності у системі «вихователь-дитина».

Загальну гіпотезу конкретизовано в **часткових гіпотезах**.

Підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності набуває ефективності, якщо:

- у майбутніх викладачів формується мотивація до застосування педагогічних інновацій для інноваційного розвитку та саморозвитку суб'єктів освітнього процесу;
- зміст підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності збагачується навчальним матеріалом, який відображає інноваційні процеси як у вищій, так і у дошкільній

освіті, структуру інноваційної професійної діяльності як викладача вищого навчального закладу, так і вихователя дітей дошкільного віку;

- підготовка майбутніх викладачів здійснюється шляхом суб'єкт-суб'єктної навчальної та науково-дослідної взаємодії, яка забезпечує інтеграцію навчальної та наукової діяльності у процесі професійної підготовки;

- форми і методи підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології та асистентська практика створюють сприятливі умови для апробації інноваційно-орієнтованих навчально-виховних проєктів, реалізації інноваційного стилю професійної діяльності та спрямовуються на формування готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові положення й висновки: сучасної філософії освіти (В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, В. О. Огнев'юк), теорії і методики неперервної професійної освіти (С. У. Гончаренко, Н. Г. Ничкало, С. О. Сисоєва), теорії педагогічної освіти (М. Б. Євтух, В. І. Луговий), професійної підготовки фахівців з вищою освітою (А. М. Алексюк, В. І. Бондар, О. А. Дубасенюк), зокрема викладача вищої школи (С. С. Вітвицька, О. І. Гура, В. І. Лозова, Г. М. Романова, М. М. Фіцула); підготовки майбутніх учителів за кордоном (Н. М. Авшенюк, Я. М. Бельмаз, Т. Є. Кристопчук, В. П. Лащихіна, О. І. Локшина, Н. В. Махиня, Л. П. Притула, Л. П. Пуховська, А. І. Турчин); розвитку педагогічної творчості вчителя (Н. В. Кічук, С. О. Сисоєва); особистісного і професійно-педагогічного розвитку майбутніх учителів (Г. О. Балл, В. І. Бондар, І. П. Підласий, В. А. Семиченко); основних положень інноватики (Дж. Бассет, Д. Гамільтон, М. М. Поташник, Е. Роджерс, О. Хомерики), а саме: положень педагогічної інноватики (К. Ангеловські, В. І. Загвязинський, М. В. Кларин, С. Д. Поляков, Н. Р. Юсуфбекова); підготовки педагога до інноваційної діяльності у процесі отримання професійної освіти (Ю. О. Будас, Л. М. Ващенко, І. В. Гавриш, Л. І. Даниленко, Н. І. Клокар, О. Г. Козлова, Ю. Г. Максимов, Л. С. Подимова, Л. О. Пертиченко, В. О. Сластьонін, О. І. Шапран); досліджень проблем підготовки фахівців дошкільної освіти (Л. В. Артемова, Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, А. М. Богуш, Е. С. Вільчковський, І. М. Дичківська, Л. А. Машкіна, Т. І. Поніманська); наукових праць із проблем професійної підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології (І. А. Княжева, І. О. Лавринець, Н. О. Морева).

Методологічна основа дослідження. На *філософському рівні* – загальнотеоретичні і методологічні положення філософії щодо розвитку особистості, єдності теорії і практики, про людину як суб'єкта діяльності, про активність суб'єкта у пізнавальній діяльності, про розвиток і всебічне формування особистості. На рівні *загальнонаукової методології* – парадигма інноваційного розвитку освіти в умовах світових тенденцій глобалізації, інтеграції, інформатизації

суспільства; сучасна парадигма особистісно орієнтованої дошкільної освіти; концепції демократизації та гуманізації освіти; аксіологічний, акмеологічний, компетентнісний, особистісно орієнтований, культурологічний, системний, дослідницький, індивідуально-творчий, рефлексивно-діяльнісний, андрагогічний підходи. На рівні *конкретно наукової методології* – теоретичні положення про цілісність, неперервність і комплексність професійної підготовки педагога; зміст сучасної підготовки майбутніх викладачів в умовах магістратури; принципи підготовки майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності. На *технологічному рівні* – система методів дослідження підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; методи, форми, засоби, технології реалізації організаційно-методичних засад інноваційно-спрямованої підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології у вищому навчальному закладі.

З огляду на це в основу **концепції дослідження** покладено сукупність методологічних і теоретичних положень, що визначають стратегію розв'язання завдань дослідження підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності та методи наукового пошуку, вони слугують науковим підґрунтям побудови процесу підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до оновлення змісту, форм і методів як вищої педагогічної, так і дошкільної освіти, що, як результат, забезпечує цілісний розвиток особистості дитини у перші роки її життя.

Провідна ідея дослідження обраної проблеми базується на положенні про те, що підготовка викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності має бути спрямована на формування у нього здатності до суб'єкт-суб'єктної взаємодії в освітньому інноваційному середовищі вищого навчального закладу, що забезпечує надання інноваційній професійній діяльності викладача статусу трансформаційного механізму розвитку інноваційної особистості студента, формування його готовності до інноваційної діяльності у системі дошкільної освіти.

Процес дослідження змісту, форм і методів підготовки викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності має відображати специфіку його професійної діяльності, яка полягає у тому, що викладач здійснює інноваційну діяльність у педагогічній системі «викладач-студент», а готує студентів до інноваційної діяльності у системі «вихователь-дитина», вона виявляється у взаємозв'язку професійно-педагогічної, науково-дослідної, проектувально-методичної, організаційно-управлінської, творчо-розвивальної, експериментально-впроваджувальної, експертно-консультативної діяльності з урахуванням практичного досвіду викладача. Така інтеграція забезпечує розробку, використання і поширення педагогічних новацій як у вищій, так і у дошкільній освіті. За цих умов дослідження підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до

інноваційної професійної діяльності здійснювалося на засадах системного, аксіологічного, акмеологічного, особистісно орієнтованого, рефлексивно-діяльнісного, культурологічного, компетентнісного, дослідницького, індивідуально-творчого та андрагогічного підходів.

Системний підхід дозволив розглянути процес підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності як цілісну систему; виділити системоутворювальний чинник такої підготовки: мету і результат; сконструювати систему підготовки до інноваційної професійної діяльності, виявити складові її компоненти, розкрити діалектику їх взаємозв'язку та зумовлені компонентами внутрішні зв'язки, а також основні умови існування такої системи.

Аксіологічний підхід уможливив дослідити формування у майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології ціннісного ставлення до інновацій в освіті, інтересу до пошуку інновацій, творчого оволодіння ними, яке відбувається через усвідомлення майбутнім викладачем цілей і цінностей інноваційної діяльності, що утворюють внутрішню основу готовності до інноваційної професійної діяльності.

Акмеологічний підхід було використано з метою дослідження підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної діяльності як складової професійного становлення, розвитку та саморозвитку викладача, формування готовності до створення та поширення педагогічних інновацій як у вищій школі, так і в дошкільній освіті.

Особистісно орієнтований підхід застосовувався при аналізі становлення і розвитку особистісних якостей майбутніх викладачів, їх суб'єктного досвіду, інтересів, мотивів, індивідуально-психологічних особливостей.

Рефлексивно-діяльнісний підхід сприяв аналізу педагогічних умов поетапного залучення майбутніх викладачів до реальної рефлексивно-практичної діяльності на основі застосування рефлексивних технологій в інноваційно-орієнтованому навчальному процесі.

Культурологічний підхід уможливив вивчення процесу становлення майбутнього викладача як висококультурної, освіченої особистості; відбір навчального матеріалу, що розкриває сутність духовної та професійної культури педагога; створення умов для індивідуалізації процесів оволодіння культурною самосвідомістю.

Компетентнісний підхід використано у дослідженні для визначення структури готовності майбутніх викладачів з урахуванням специфіки їх професійної діяльності, відображеної у загальних та професійних знаннях, уміннях і навичках, особистісних якостях і професійних прагненнях.

Дослідницький підхід спрямовувався на аналіз організації навчального процесу як пізнавально-дослідницької та проектно-дослідницької діяльності майбутніх викладачів.

Індивідуально-творчий підхід забезпечив дослідження розвитку творчої індивідуальності майбутнього викладача, його унікального креативного стилю професійної діяльності.

Андрагогічний підхід дозволив виокремити ті форми та методи підготовки, які найбільшою мірою відповідають навчанню дорослої людини, враховують її особистісний і професійний досвід, спонукають критично оцінити рівень своїх професійних знань, умінь, навичок, сприяють розвитку педагогічної культури майбутніх викладачів.

Сукупність визначених підходів дозволила сформулювати концепцію, розробити модель та організаційно-методичні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, здійснити цілісне дослідження процесу підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

Для розв'язання поставлених завдань були використані взаємопов'язані **методи дослідження**: *теоретичні* – ретроспективний аналіз; абстрагування, конкретизація та узагальнення теоретичних положень задля аналізу наукового тезаурусу дослідження; теоретичний аналіз, синтез, систематизація джерел з метою формування наукового апарату, формулювання базових понять та визначення основних напрямів дослідження проблеми підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; порівняльний аналіз, структурування й узагальнення для дослідження структури готовності викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, обґрунтування концепції і розробки моделі підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; комплексний аналіз змісту, форм і методів інноваційної педагогічної практики для розробки організаційно-методичних засад підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; *емпіричні* – педагогічне спостереження, анкетування, тестування, самооцінювання; педагогічний експеримент для підтвердження ефективності впровадження моделі підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; аналіз власного педагогічного досвіду з метою визначення запропонованих організаційно-методичних засад підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; *математичної статистики* для кількісного та якісного аналізу емпіричних даних, обробки результатів експерименту та реєстрації результатів дослідження (групування, таблиці, рисунки, діаграми).

Експериментальна база дослідження: Київський університет імені Бориса Грінченка, Маріупольський державний університет, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (до 2012 р. – Волинський національний університет імені Лесі Українки) (м. Луцьк), Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Бердянський державний педагогічний університет, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет», Республіканський вищий навчальний заклад «Кримський гуманітарний університет» (м. Ялта). Усього дослідженням було охоплено 562 магістранта і 43 викладачі.

Упродовж усього періоду дослідження автор, обіймаючи посаду доцента кафедри дошкільної освіти та кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, особисто брала участь в апробації та практичному впровадженні розроблених концептуальних підходів до підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше* обґрунтовано структуру готовності викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності (ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-креативний, професійно-рефлексивний компоненти), концепцію та модель підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності (складові моделі: цільова, теоретико-методологічна, змістово-технологічна, критеріально-результативна), інноваційну складову змісту дисциплін професійно-педагогічної підготовки та асистентської практики, етапи виконання студентами інноваційного навчально-методичного проекту, систему творчих і дослідницьких завдань інноваційного спрямування для самостійної роботи, критерії готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності (ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-креативний, професійно-рефлексивний) та зміст їх прояву за рівнями (репродуктивний, конструктивний, інноваційний); *удосконалено* структуру інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології, її зміст, форми і методи; *подальшого розвитку набули* принципи професійної підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології, положення про формування дослідницької компетентності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології, а також про зміст асистентської практики, спрямованої саме на підготовку майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності.

Теоретичне значення результатів дослідження полягає в тому, що здійснено класифікацію базових понять дослідження за трьома групами: поняття, що розкривають: сутність і зміст інноваційної освіти; специфіку інноваційної професійної діяльності викладача; особливості підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; обґрунтовано компоненти готовності викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; складові моделі підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; показники та рівні готовності майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; теоретично обґрунтовано зміст поняття «інноваційна професійна діяльність викладача дошкільної педагогіки і психології», що розглядається як комплексна багатофункціональна творча діяльність, спрямована на організацію суб'єкт-суб'єктної взаємодії в системі «викладач-студент», яка забезпечує розвиток інноваційної особистості студента, його готовність до застосування, розроблення та упровадження педагогічних інновацій у систему дошкільної освіти; готовність викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності визначається як результат його підготовки у вищому навчальному закладі, який відображає систему мотивів, знань, умінь, навичок, професійно-особистісних значущих якостей, що забезпечують успішність інноваційної професійної діяльності викладача, результатом якої є розвиток інноваційної особистості студента та сформована його готовність до інноваційної діяльності у системі дошкільної освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблено і впроваджено у процес професійної підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології: модулі «Загальні основи педагогіки вищої школи» (теми: «Загальні основи педагогіки вищої школи та тенденції розвитку інноваційних процесів у вищій школі», «Викладач вищої школи як носій інноваційного досвіду»); «Основи дидактики вищої школи» (тема: «Інноваційні технології навчання у вищій школі») з навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи»; «Інноваційні оздоровчі технології в системі дошкільної освіти» з навчальної дисципліни «Оздоровчі технології й діагностичні методики фізичного розвитку дітей»; «Літературна та театральна-ігрова діяльність у розвитку мовлення дітей дошкільного віку» (тема: «Сучасні технології збагачення словника дітей дошкільного віку засобами художнього слова») з навчальної дисципліни «Художня діяльність у розвитку мовлення дітей»; «Теоретико-методичні засади комунікативної компетентності викладача вищої школи» (теми: «Соціально-психологічний тренінг як активна форма розвитку комунікативної компетентності викладача вищої школи», «Взаємодія, сприйняття і розуміння у педагогічному спілкуванні», «Моделювання стратегії управління педагогічним спілкуванням з позиції особистісно орієнтованої

взаємодії»); «Засоби педагогічного спілкування» (тема: «Комп'ютерні засоби педагогічної комунікації») з навчальної дисципліни «Тренінг розвитку комунікативної компетентності викладача» для магістрів спеціальності «Дошкільна освіта», викладачів вищих навчальних закладів; навчально-практичний посібник «Педагогічна практика: наскрізна програма, методичні рекомендації, нормативна база» (у співавторстві); навчально-методичний посібник «Підготовка майбутніх викладачів вищої школи до інноваційної професійної діяльності: асистентська практика»; методичні матеріали для проведення семінарських і практичних занять із навчальних дисциплін «Педагогіка вищої школи», «Тренінг розвитку комунікативної компетентності викладача вищої школи», орієнтовані на викладачів і магістрантів вищих навчальних закладів.

Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані викладачами вищих навчальних закладів у процесі розроблення навчальних програм, методичних рекомендацій для дисциплін циклу професійно-педагогічної підготовки у вищих навчальних закладах, проведення асистентської практики, а також магістрантами – під час підготовки індивідуальних науково-дослідницьких завдань, магістерських робіт та освітньо-наукових проектів.

Результати дослідження **упроваджено** в освітній процес Київського університету імені Бориса Грінченка (довідка № 988-н від 01.12.2014); Маріупольського державного університету (довідка №1110/01-23/08 від 09.10.2014), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка №17/15-2754 від 15.10.14), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 116 від 17.10.14), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 585 від 13.10.2014), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка №06/2434 від 10.10.2014), Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (довідка №239-н від 20.10.2014), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 432/03 від 10.10.2014).

Особистий внесок здобувача у підготовці навчально-методичного посібника «Педагогічна практика: наскрізна програма, методичні рекомендації, нормативна база» (у співавторстві з В. І. Бобрицькою, Н. О. Онуфрієнко, Н. О. Терентьевою) полягає у розробці змісту навчальної та навчально-виробничої практики в групах дітей дошкільного віку дошкільних навчальних закладів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження обговорено на науково-практичних конференціях: *міжнародних* – XI Міжнародний «Тиждень освіти дорослих» в Україні: «Освіта дорослих для розуміння і соціального партнерства» (Київ, 11-17 вересня, 2010), «Акмеологія – наука XXI століття» (Київ, 17-18 лютого, 2011), «Наука та освіта в сучасному університеті в контексті міжнародного співробітництва» (Маріуполь, 23-24 травня,

2011), «Культурно-історична спадщина Польщі та України як чинник розвитку полікультурної освіти» (Хмельницький, 12-16 квітня, 2011), «Людські цінності і толерантність у сучасному світі: міжконтинентальний діалог інтелектуалів» (Київ, 16 листопада, 2011), «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Київ, 24-26 листопада, 2011), «Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір» (Київ, 28-29 березня, 2012), «Розвиток особистості в умовах трансформаційного суспільства» (Київ, 13 грудня, 2012), II Міжнародні психолого-педагогічні Челпанівські читання (Київ, 16-17 квітня, 2013), «Цілі та результати освітніх реформ: українсько-польський діалог» (Київ, 15-16 травня, 2013), «Modern Science: tendencies of development» (Budapest, 5-7 July, 2013), «Дошкільна освіта у сучасних вимірах» (Хмельницький, 24-25 вересня, 2013), «1025-річчя історії освіти в Україні: традиції, сучасність та перспективи» (Київ, 22 травня, 2014), «Акмеологія – наука XXI століття» (Київ, 30 травня, 2014); «Соціалізація і ресоціалізація особистості в умовах сучасного суспільства» (Київ, 7-9 листопада, 2014); *всеукраїнських* – «Роль педагогічної етики у професійній підготовці сучасного вчителя» (Київ, 15-16 травня, 2008), «Моніторинг якості освіти: теорія і практика» (Київ, 16-17 грудня, 2009), «Освітологія – науковий напрям інтегрованого пізнання освіти» (Київ, 15 грудня, 2010), «Психолого-педагогічні та політичні проблеми у трансформаційних процесах українського суспільства» (Кременчук, 24-25 лютого, 2012), «Інноваційний розвиток освіти і науки: проблеми та перспективи» (Київ, 23 травня, 2013), «П'яті Сіверянські соціально-психологічні читання» (Чернігів, 29 жовтня, 2014); *міжвузівських* – «Компетентнісний підхід у сучасній університетській освіті» – відкрита сесія наукової школи з проблем творчості і технологій у неперервній професійній освіті (Рівне, 31 березня – 1 квітня, 2011), «Освіта для інформаційного суспільства» – відкрита сесія наукової школи з проблем творчості і технологій у неперервній професійній освіті (Київ, 14-15 березня, 2012), науковий семінар «Методологія міждисциплінарних досліджень у сфері освіти» (Київ, 22 лютого, 2013), «Докторські студії науково-дослідної лабораторії освітології» (Київ, 12 березня, 2014); *на засіданнях* кафедри дошкільної освіти, кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук на тему: «Особистісно орієнтоване навчання природознавству майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у педагогічному коледжі» (спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти) була захищена 2006 року. Матеріали та результати кандидатської дисертації у тексті докторської дисертації не використано.

Публікації. Основні результати дослідження відображені у 60 публікаціях, із них 59 – одноосібні, зокрема: 1 монографія; 1 навчально-методичний посібник; 6 навчально-методичних видань; 27 статей у наукових фахових виданнях України

(12 з них входять до наукометричних баз); 3 статті в електронному науковому фаховому виданні; 5 статей у зарубіжних наукових фахових виданнях; 16 публікацій і тез у збірниках матеріалів міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, шести розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (510 найменувань, із них – 20 іноземними мовами), додатків на 80 сторінках. Загальний обсяг дисертації – 553 сторінки, із них основного тексту – 418 сторінок. Робота містить 2 таблиці і 8 рисунків в основному тексті та 37 таблиць у додатках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження обраної проблеми; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу дослідження, його методологічну і теоретичну основи; подано концепцію та методи дослідження; розкрито його наукову новизну, теоретичне та практичне значення; наведено дані про апробацію та впровадження результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг дисертації.

У **першому розділі** – «*Науковий тезаурус дослідження проблеми*» – розкрито сутність і зміст інноваційної освіти; проаналізовано поняття, що визначають специфіку інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології; поняття, які розкривають особливості підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

Теоретичний аналіз базових понять дослідження дозволив класифікувати їх на три групи: до *першої групи* віднесено поняття, що розкривають сутність і зміст інноваційної освіти; *другої* – поняття, що окреслюють специфіку інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології, *третьої групи* репрезентована поняттями, що визначають особливості підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

На основі проведеного аналізу встановлено, що поняття «*інноваційна освіта*» визначається науковцями як неперервна освіта, спрямована на розвиток усіх аспектів людського інтелектуального потенціалу, здатності людини вирішувати інноваційні завдання в межах оновлених навчальних програм за допомогою різних педагогічних методів (В. Г. Кремень); освіта, що постійно перебуває в процесі змін змісту, методів і результатів освіти (В. О. Огнев'юк); система ідей, головною метою яких є збереження й розвиток творчого потенціалу людини (І. М. Дичківська); сума систематизованих знань, умінь і навичок, поглядів та переконань, які отримані в процесі інноваційного навчання в навчальному закладі або шляхом самоосвіти та постійного творчого самовдосконалення (О. І. Шапран).

Інноваційна педагогічна діяльність розглядається дослідниками як вищий щабель педагогічної творчості (О. Г. Козлова); експериментальна і пошукова діяльність педагогічних працівників (В. М. Малихіна); складне, інтегральне утворення, сукупність різних за цілями та характером видів робіт, що відповідають основним етапам розвитку інноваційних процесів (О. І. Шапран).

Готовність до інноваційної професійної діяльності розглядається вченими як інтегративна якість особистості, що є регулятором та умовою успішної професійної діяльності, спрямованої на створення, запровадження і поширення освітніх новацій (І. В. Гавриш); складне, системне, особистісне утворення (Т. М. Демиденко); стійке новоутворення у структурі особистості студента, що виявляється у спрямованості його дій на постійне вдосконалення, оптимізацію та оновлення професійної діяльності (О. А. Гончарова); інтегративне особистісне утворення, що складається із сукупності взаємопов'язаних інноваційних властивостей (М. В. Артюшина).

У дисертації поняття *«інноваційна професійна діяльність викладача дошкільної педагогіки і психології»* визначається як комплексна багатофункціональна творча діяльність, спрямована на організацію суб'єкт-суб'єктної взаємодії в системі «викладач-студент», яка забезпечує розвиток інноваційної особистості студента, його готовність до застосування, розроблення та запровадження педагогічних інновацій у систему дошкільної освіти.

Підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності окреслюється як процес формування готовності до інноваційної діяльності та набуття досвіду такої діяльності в інноваційному освітньому середовищі вищого та дошкільних навчальних закладів.

Поняття *«готовність викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності»* розглядається як результат його підготовки у вищому навчальному закладі, який відображає систему мотивів, знань, умінь, навичок, професійно-особистісних значущих якостей, що забезпечують успішність інноваційної професійної діяльності викладача, результатом якої є розвиток інноваційної особистості студента та сформована його готовність до інноваційної діяльності в системі дошкільної освіти.

У **другому розділі** – *«Інноваційна професійна діяльність викладача дошкільної педагогіки і психології як об'єкт наукового дослідження»* – подано історико-педагогічний аналіз становлення та розвитку інноваційної педагогічної діяльності; розкрито особливості інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології; досліджено структуру інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології; представлено концепцію дослідження підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

Історико-педагогічний аналіз становлення та розвитку інноваційної педагогічної діяльності засвідчив, що елементи інноваційної педагогіки наявні в усіх

системах світу. Розкрито генезу інноваційного потенціалу освіти від Античності до новітньої історії. Зроблено висновок, що розвиток інноваційних педагогічних ідей у різні історичні епохи і періоди зумовлений змінами ціннісних орієнтацій суспільства і потреб школи щодо ефективності педагогічної діяльності у вирішенні завдань виховання нової людини та її готовності до професійної діяльності у нових умовах. Виявлено, що початок XXI ст. характеризується новим осмисленням історичних новацій, можливостями трансформації історичного педагогічного досвіду в організацію сучасної інноваційної діяльності викладача. Концепції неперервної освіти, особистісно орієнтованого навчання і виховання, педагогіки співробітництва, ідея вільного, духовного розвитку особистості та інші є яскравим прикладом творчого розвитку педагогічних ідей минулого.

Ознаки інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології відповідно до рівня освіти, на якому застосовуються педагогічні інновації, класифіковано на дві групи. До першої групи (рівень вищої педагогічної освіти) віднесено: посилення уваги до формування й розвитку інноваційних якостей майбутнього фахівця дошкільної освіти; поєднання навчальної, наукової та практико-орієнтованої діяльності, в основі якої лежить активна участь в оволодінні і створенні освітніх новацій; запровадження сучасних освітніх, інноваційних технологій, форм, методів і засобів навчання у вищій школі; забезпечення психолого-педагогічних умов для становлення студента як суб'єкта інноваційної діяльності; готовність до впровадження інновацій у професійну підготовку майбутніх фахівців дошкільної освіти. До другої групи (рівень дошкільної освіти) включено: усвідомлення нових цілей і завдань дошкільної освіти; оволодіння системою знань щодо розвитку особистості дітей дошкільного віку; уміння розробки нового змісту дошкільної освіти, нових методик і технологій навчання та виховання дітей; здатність створювати інноваційне освітнє середовище в системі дошкільної освіти; спрямованість інноваційної діяльності на збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я дітей дошкільного віку, становлення їхньої «Я-концепції».

Теоретичний аналіз дозволив зробити висновок, що у наукових дослідженнях не визначено єдиної за змістом та функціями структури інноваційної професійної діяльності викладача вищого навчального закладу. Структура інноваційної педагогічної діяльності окреслена тільки для вчителя, зокрема виокремлюються такі її компоненти: мотиваційний, когнітивний, креативний, операційний, інноваційний, технологічний, рефлексивний.

Зазначено, що інноваційна професійна діяльність викладача дошкільної педагогіки і психології є комплексною та багатокomпонентною. У процесі дослідження обґрунтовано структуру інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології та виокремлено її компоненти: ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-креативний, професійно-рефлексивний. Операційно-діяльнісний компонент за

структурою є складним і відображає такі пріоритетні напрями діяльності викладача: пізнавально-дослідницьку, проблемно-проектувальну, організаційно-управлінську. У дисертації розкрито зміст кожного компоненту.

Сформульовано й обґрунтовано концепцію дослідження підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, яка ґрунтується на системному, аксіологічному, акмеологічному, особистісно орієнтованому, рефлексивно-діяльнісному, культурологічному, компетентнісному, дослідницькому, індивідуально-творчому, андрагогічному підходах та розкрито їх зміст.

У третьому розділі – *«Теоретичні засади та сучасна практика підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності»* – проаналізовано проблему підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності у педагогічній теорії; підготовку майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності за кордоном; подано характеристику нормативно-правової бази та навчальних планів і програм підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; розкрито сучасний стан підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

Аналіз проблеми підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності у педагогічній теорії засвідчив, що сучасні дослідження означеної проблеми спрямовані на формування професійної компетентності викладача вищого навчального закладу; творчий розвиток фахівців в умовах магістратури; підготовку майбутніх викладачів до інноваційної пошукової діяльності; розвиток методичної культури майбутніх викладачів; конструювання змісту і технології підготовки викладачів дошкільної педагогіки і психології; організацію розвивального навчання майбутніх викладачів.

Зазначено, що увага науковців зосереджується переважно на проблемі підготовки майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності, зокрема на таких аспектах: упровадження технології інноваційного навчання; організація інноваційного середовища; застосування інноваційних технологій; підготовка засобами ділової гри та педагогічного проектування; реалізація інтелектуально-рефлексивних та інтелектуально-креативних технологій; участь майбутніх учителів у позааудиторній науково-дослідній, професійно-спрямованій виховній роботі та студентському самоврядуванні; підготовка студентів до використання інноваційних технологій у дошкільних навчальних закладах.

Встановлено, що підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності ґрунтується на загально-педагогічних принципах, загальних принципах інноваційної діяльності викладача вищої школи та специфічних принципах, що відображають особливості інноваційної

професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології. До загально-педагогічних принципів віднесено принципи науковості, доступності, індивідуалізації та диференціації, систематичності й послідовності, зв'язку теорії з практикою, активності, свідомості та самостійності, наочності, емоційності. Принципами інноваційної діяльності викладача вищої школи є принципи «інноваційної» інформації, інформатизації, інтеграції, єдності традиційного й інноваційного у навчанні, варіативності, партнерства і співробітництва, індивідуальної творчості, рефлексивності. Специфічними принципами інноваційної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології визначено принципи орієнтації на «зону найближчого розвитку», ампліфікації, суб'єктної орієнтації, фасилітації, пріоритетності науково-дослідної діяльності у сфері дошкільної освіти. У дисертації розкрито їх зміст.

Аналіз зарубіжного досвіду засвідчив, що підготовка викладачів у галузі дошкільної освіти здійснюється у таких навчальних закладах: Інститутах вищої освіти, Інститутах педагогіки при університетах (Велика Британія), університетах (Швеція, Греція, США), вищих педагогічних школах та університетах (Німеччина), педагогічних академіях, вищих педагогічних школах, університетах (Польща), університетах, вищих школах, інститутах (Франція). Відмінності у підготовці майбутніх викладачів виявляються у структурі та змісті магістерських програм.

У європейських країнах і США спільним у підготовці майбутніх викладачів у галузі дошкільної педагогіки і психології є гнучкість програм підготовки; проходження педагогічної практики у спеціальних навчально-виховних центрах; посилена увага до контролю якості підготовки; науково-дослідницьке спрямування професійної підготовки майбутніх викладачів; застосування активних методів навчання, інформаційно-комунікаційних технологій. Зазначені аспекти є перспективними і для української освіти.

Аналіз підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології в умовах магістратури в Україні засвідчив, що в основу покладено Галузевий стандарт вищої освіти. На основі аналізу освітньо-кваліфікаційної характеристики магістра дошкільної освіти розглянуто вимоги до викладача дошкільної педагогіки і психології, що визначають його готовність до інноваційної професійної діяльності. Такі вимоги охоплюють навички самостійного проведення наукових досліджень із різних аспектів проблеми вищої педагогічної і дошкільної освіти, уміння вивчати й узагальнювати передовий педагогічний досвід, оцінювати інноваційні стратегії і тактики навчання і виховання у закладах освіти, застосовувати і розробляти нові педагогічні технології для удосконалення освітнього процесу у вищому та дошкільному навчальному закладі.

Водночас доведено, що у навчальних планах і програмах підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології недостатньо представлені дисципліни, спрямовані на підготовку майбутнього викладача до інноваційної

професійної діяльності, створення та застосування інноваційних технологій навчання як на рівні вищої школи, так і дошкільного навчального закладу. Так, навчальна дисципліна «Педагогічна інноватика» практично не представлена у навчальних планах. У змісті навчальних програм професійно-педагогічної підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології недостатньо розглядається сутність понять педагогічної інноватики, тенденції розвитку інноваційних процесів у вищій і дошкільній освіті; не повною мірою досліджується структура та зміст інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології, особливості інноваційних технологій навчання у вищій школі; у недостатньому обсязі формуються уміння розробити і застосувати педагогічні новації у вищому навчальному закладі та проектувати інноваційне освітнє середовище дошкільного навчального закладу; недосконало відбувається цілеспрямований розвиток інноваційних якостей майбутнього викладача тощо.

Вивчення сучасного стану підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності (562 магістранти) засвідчило, що 60% респондентів умотивовані на оволодіння педагогічними інноваціями. Провідними мотивами є: професійний розвиток (24%), інтерес до нового (22%), прагнення вдосконалювати навчально-виховний процес (21%), бажання підвищити професійний статус (19%), приклад колег (8%), вимоги викладача (6%). Однак під час опитування з'ясовано, що лише 47% усіх респондентів бажають брати участь у створенні нових педагогічних проектів, 51% – проведенні експериментально-дослідної роботи, водночас 71% опитаних магістрантів уважають підготовку до інноваційної професійної діяльності необхідною складовою фахової підготовки.

Інноваційну професійну діяльність викладача магістранти пов'язують із дослідженням педагогічних процесів і використання педагогічних інновацій (40%), створенням та впровадженням педагогічних новацій у педагогічну практику (23%); з участю в інноваційних проектах (8%); проведенням педагогічного експерименту (7%); творчою працею викладача (6%); розвитком інноваційного педагогічного мислення (2%); індивідуальним підходом та гуманністю педагога (1%). Відчувають необхідність оволодіння знаннями щодо здійснення інноваційної професійної діяльності 44% респондентів. Лише третина опитаних магістрантів має сформовані вміння, необхідні для здійснення інноваційної професійної діяльності, а саме: діагностичні (23%), інформаційно-пошукові (48%), цілепокладальні (25%), прогностичні (31%), креативні (40%), конструктивні (38%), проєктивні (31%), експериментально-дослідницькі (34%), організаційно-управлінські (43%), рефлексивні (39%).

У четвертому розділі – *«Концептуальні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності»* – обґрунтовано структуру готовності викладача дошкільної педагогіки

і психології до інноваційної професійної діяльності; розкрито критерії, показники та рівні готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; подано концепцію та модель підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

У процесі дослідження обґрунтовано структуру готовності викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, яка містить такі компоненти: ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-креативний, професійно-рефлексивний. Ціннісно-мотиваційний компонент відображає мотиви і ціннісне ставлення викладача до інновацій, інтерес до їх пошуку та творчого оволодіння ними, усвідомлення необхідності «інноваційних» знань і умінь, прагнення до успіху у професійній діяльності. Інформаційно-когнітивний компонент відображає знання загальних засад педагогічної інноватики (базові поняття, тенденції та механізми розвитку інноваційних процесів в освіті), інноваційних педагогічних технологій, фахових інновацій, особливостей інноваційної професійної діяльності викладача.

Операційно-діяльнісний компонент відображає дослідницькі, проектувальні та організаційно-комунікативні уміння викладача щодо створення, оцінювання, освоєння і впровадження педагогічних інновацій, розвитку інноваційної особистості студента та власного саморозвитку. Особистісно-креативний компонент відображає рівень сформованості творчого професійного мислення і творчих умінь, індивідуальні особистісні якості викладача, які визначають успішність інноваційної професійної діяльності. Професійно-рефлексивний компонент відображає сформованість рефлексивних умінь здійснення самоаналізу та аналізу діяльності інших, саморегуляції та самоконтролю, самооцінки особистих досягнень в інноваційній діяльності, усвідомлення та оцінювання діяльності інших.

Визначено критерії готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності (ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-креативний, професійно-рефлексивний) та розкрито їх зміст, структуру та рівні прояву.

Провідна концептуальна ідея підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності полягає у тому, що така підготовка є сукупністю взаємопов'язаних складових: підготовки до інноваційної професійної діяльності у педагогічній системі «викладач-студент» та підготовки до інноваційної професійної діяльності у системі «вихователь-дитина». Результат підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності залежить від рівня сформованості творчої особистості магістрантів і рівня їх вмотивованості до створення та впровадження освітніх інновацій, сформованості інноваційного мислення, індивідуального стилю науково-педагогічної діяльності та готовності до сприйняття змін.

Особливого значення для підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності набуває створення у вищому навчальному закладі інноваційного особистісно-розвивального навчального середовища, спрямованого на розвиток інноваційної особистості, здатної через власну інноваційну діяльність актуалізувати творчий потенціал студента і сформуванню у нього готовності до інноваційної діяльності в системі дошкільної освіти.

У процесі дослідження розроблено модель підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, що має: цільову; теоретико-методологічну; змістово-технологічну; критеріально-результативну складові (рис.1).

Цільова складова моделі розкриває мету підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. Теоретико-методологічна складова відображає методологічні підходи (системний, аксіологічний, акмеологічний, особистісно орієнтований, рефлексивно-діяльнісний, культурологічний, компетентнісний, дослідницький, андрагогічний), принципи підготовки (загально-педагогічні, інноваційної діяльності викладача вищого навчального закладу, специфічні принципи, що відображають особливості інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології), компоненти готовності викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності (ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-креативний, професійно-рефлексивний).

Змістово-технологічна складова моделі охоплює етапи підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності: діагностично-мотиваційний (вихідний рівень готовності до інноваційної професійної діяльності, стійка мотивація до інноваційної діяльності, потреба в особистісному і професійному розвитку); інформаційно-пізнавальний (формування цілісного образу інноваційної професійної діяльності); проектно-пошуковий (формування інноваційних умінь професійної діяльності); діяльнісно-творчий (оволодіння інноваційним стилем професійної діяльності); рефлексивно-оцінювальний (уміння проводити саморефлексію творчої позиції магістранта, контроль, оцінювання результатів навчально-інноваційної діяльності). Означені етапи взаємопов'язані, мають свої фахові завдання, освітньо-виховний потенціал, спрямований на формування готовності майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності. Критеріально-результативна складова моделі відображає критерії оцінювання готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності як результату підготовки.

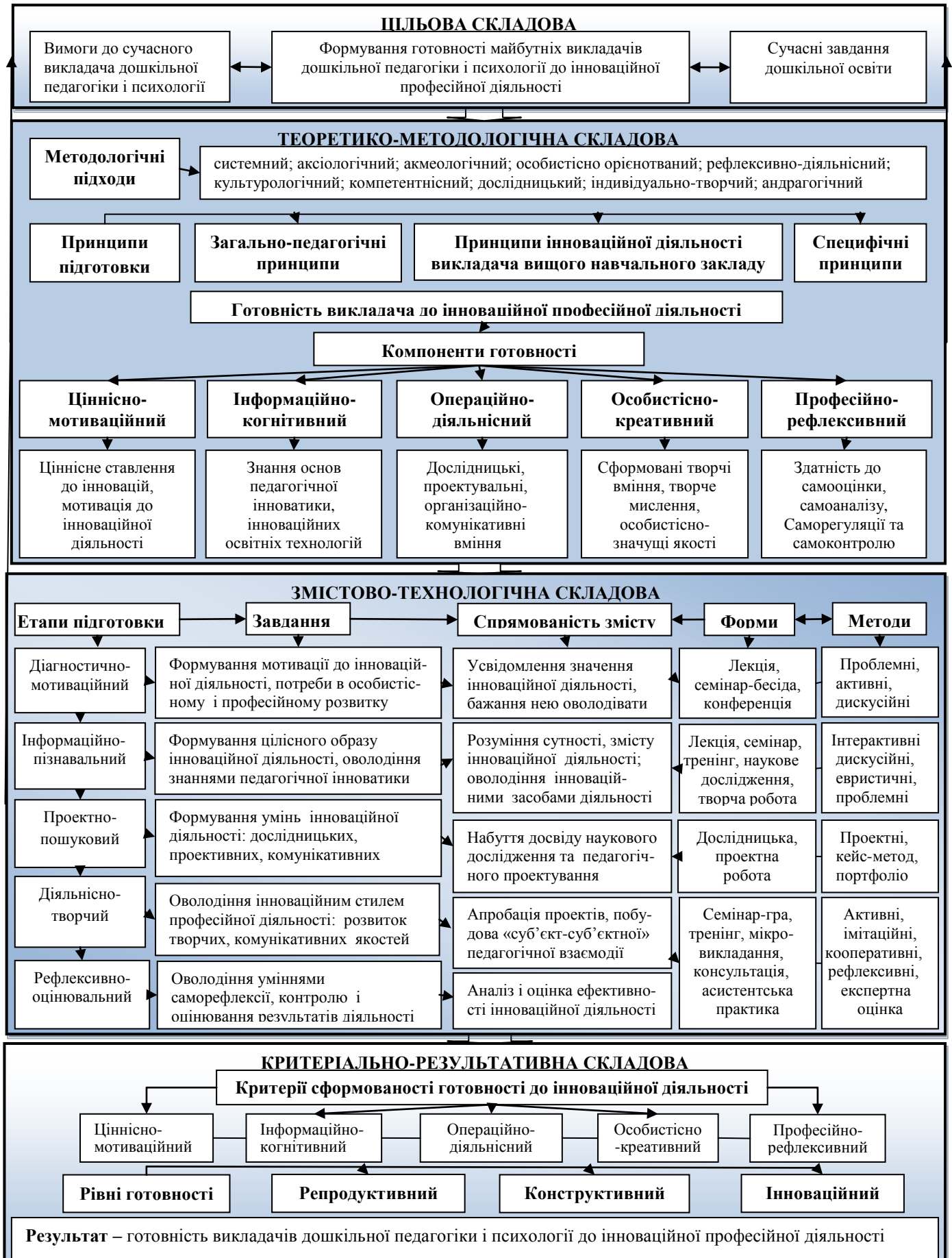

Рис. 1. Модель підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності

У п'ятому розділі – *«Організаційно-методичні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності»* – обґрунтовано відбір змісту навчального матеріалу для підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; визначено форми і методи підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; розкрито організацію самостійної роботи у процесі підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; висвітлено особливості розвитку інноваційного досвіду майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології у процесі проходження асистентської практики.

Для формування готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності зміст навчальних дисциплін професійно-педагогічної підготовки було збагачено інноваційною складовою. До змісту дисципліни «Педагогіка вищої школи» запропоновано введення тем «Загальні основи педагогіки вищої школи та тенденції розвитку інноваційних процесів у вищій освіті», «Викладач вищої школи як носій інноваційного досвіду», «Інноваційні технології навчання у вищій школі». Зміст дисципліни «Тренінг розвитку комунікативної компетентності викладача вищої школи» збагачено такими темами: «Соціально-психологічний тренінг як активна форма розвитку комунікативної компетентності викладача вищої школи», «Взаємодія, сприйняття і розуміння у педагогічному спілкуванні», «Моделювання стратегії управління педагогічним спілкуванням з позиції особистісно орієнтованої взаємодії», «Комп'ютерні засоби педагогічної комунікації»; до змісту дисципліни «Оздоровчі технології та діагностичні методики фізичного розвитку дітей» уведено модуль «Інноваційні оздоровчі технології в системі дошкільної освіти»; до змісту дисципліни «Художня діяльність у розвитку мовлення дітей дошкільного віку» уведено тему «Сучасні технології збагачення словника дітей дошкільного віку засобами художнього слова».

До організаційних форм, що забезпечують підготовку майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, віднесено проблемні лекції, інтерактивні лекції, лекції-прес-конференції, лекції-візуалізації, інтегровані лекції, лекції-дискусії, семінари-евристичні бесіди, пошукові семінари; семінари-конференції, творчі практикуми, практичні заняття з використанням проектного навчання, комунікативний тренінг, творчу і пошукову самостійну роботу, науково-дослідну роботу, науково-практичні конференції з проблем інновацій, інноваційно-орієнтовану асистентську практику.

До методів формування готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності віднесено проблемні методи (аналіз педагогічних ситуацій, кейс-метод, проблемно-рефлексивний полілог), евристичні (метод евристичних питань, метод прогнозування, метод

придумування, мозковий штурм, метод синектики, метод фокальних об'єктів, аукціон педагогічних ідей), діалогічні (синтез думок, незакінчені речення, карусель, мікрофон), дискусійні (дискусія, діалог, полілог), ігрові (ділові та рольові ігри, ігрове моделювання); навчання у співпраці (навчання в малих групах), творчі ситуації та задачі, проектні методи, методичне «портфоліо», мікрвикладання, вправи на рефлексію, метод групової оцінки та ін.

Дослідження дозволяє констатувати, що самостійна робота майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології має бути спрямована на формування компонентів готовності до інноваційної професійної діяльності, зокрема на розширення і поглиблення інноваційних професійних знань, перевірку отриманих знань на практиці, вироблення дослідницьких, проєктивних умінь та навичок, творчих якостей. Розроблено завдання для самостійної роботи, які класифіковано за ознакою «спрямованість завдання на формування певного компоненту готовності до інноваційної професійної діяльності». Доведено, що добір та організація різних видів самостійної роботи майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології (вивчення інноваційного педагогічного досвіду; створення професійно-орієнтованих навчальних проєктів; написання творчих есе, наукових робіт; залучення до участі у науково-практичних конференціях; укладання методичного портфоліо, Е-портфоліо; складання програми власного професійного розвитку тощо) сприяє реалізації мети підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

Підкреслено, що важливого значення у підготовці майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності набуває асистентська практика. У дослідженні вона розглядається як важлива складова професійної підготовки майбутніх викладачів, спрямована на реалізацію у спеціально створених умовах набутих магістрантами інноваційних предметно-фахових, науково-дослідницьких, проєктувально-методичних, психолого-педагогічних знань та умінь. Асистентська практика майбутніх викладачів має здійснюватися за такими модулями: організаційно-методичний, навчально-пізнавальний, науково-дослідницький, просвітницько-виховний. До змісту кожного модулю було включено як традиційні, так й інноваційно орієнтовані завдання. Доведено, що саме впровадження системи інноваційно-орієнтованих завдань забезпечує інноваційний характер професійно-практичної підготовки, сприяє професійному розвитку, готовності до інновацій в системі підготовки фахівців дошкільної освіти. У роботі визначено психолого-педагогічні умови проведення інноваційно-орієнтованої асистентської практики. До таких умов віднесено мотивацію до інноваційної діяльності, створення навчальної атмосфери співпраці і співтворчості, а також орієнтацію на реалізацію андрагогічних принципів навчання, опору на інноваційний досвід професійної діяльності.

У шостому розділі – «*Організація та результати педагогічного експерименту*» – розкрито етапи та методику організації експериментальної роботи; проаналізовано та узагальнено результати педагогічного експерименту.

Педагогічний експеримент проводився впродовж п'яти років (з 2010 до 2014). Мета формувального експерименту полягала в експериментальній перевірці розробленої моделі та організаційно-методичних засад підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. Формувальний експеримент проводився за такими етапами: підготовчий, основний, підсумково-аналітичний, контрольньо-узагальнюючий.

На підготовчому етапі було проведено анкетування, опитування і тестування магістрантів контрольних та експериментальних груп для вимірювання рівня готовності до інноваційної професійної діяльності, що дозволило встановити відсутність достовірних відмінностей між рівнями компонентів готовності магістрантів контрольних та експериментальних груп. На основному етапі впроваджувалася розроблена модель та організаційно-методичні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. На підсумково-аналітичному етапі проаналізовано результати, отримані у контрольних і експериментальних групах магістрантів за нових умов, визначено особливості динаміки змін у готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. На контрольньо-узагальнювальному етапі було здійснено кількісний та якісний аналіз результатів педагогічного експерименту; сформульовано основні положення та висновки за результатами дослідження; розроблено методичне забезпечення та рекомендації щодо підготовки майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності.

Для проведення формувального експерименту було утворено 6 контрольних (94 магістранти) та 6 експериментальних (98 магістрантів) груп.

Під час дослідження здійснено відбір та модифікацію методик проведення формувального етапу експерименту, а саме: діагностична карта «Самооцінка здібностей до інноваційної діяльності» (модифікована), «Мотивація успіху та боязнь невдачі» (А. Реана), «Діагностика комунікативних та організаторських здібностей (КОС – 2)», «Оцінка рівня творчого потенціалу» (Е. І. Рогов); «Діагностика особистісної креативності» (Є. Є. Тунік); тест «Індивідуальна міра вияву рефлексивності» (А. В. Карпов, В. В. Пономарьова); методика «Рефлексія на саморозвиток» (Л. Н. Бережнова). Були розроблені питання авторських анкет для визначення наявності та особливостей ціннісно-сміслової орієнтації на інноваційну професійну діяльність, опитувальники та тести для оцінювання сформованості інформаційно-когнітивного компоненту, розроблено практичні завдання для оцінювання операційно-діяльнісного компоненту готовності майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності. Для оцінювання рівня готовності майбутніх

викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності було введено коефіцієнт готовності до інноваційної професійної діяльності (за методикою С. О. Сисоєвої).

Визначення коефіцієнтів рівнів сформованості компонентів готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності показало, що показники сформованості ціннісно-мотиваційного компоненту в експериментальних групах змінилися на 0,12, в контрольних – на 0,6; показники сформованості інформаційно-когнітивного компоненту в експериментальних групах підвищилися на 0,17, в контрольних – на 0,12; показники сформованості операційно-діяльнісного компоненту в експериментальних групах зросли на 0,16, в контрольних – на 0,8; показники сформованості креативного компоненту в експериментальних групах піднялися на 0,15, в контрольних – на 0,6; показники сформованості професійно-рефлексивного компоненту в експериментальних групах покращилися на 0,12, в контрольних – на 0,6. Зміна середніх значень коефіцієнту готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності в експериментальних групах змінилася на 0,14, в контрольних – на 0,8.

Дані, що характеризують зміну значень ціннісно-мотиваційного (Ц-М), інформаційно-когнітивного (І-К), операційно-діяльнісного (О-Д), особистісно-креативного (О-К), професійно-рефлексивного (П-Р) компонентів і коефіцієнту готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності (КГіпд), подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка коефіцієнту готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності (за компонентами)

Компоненти готовності майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності	Кількісні показники		Показник змін	Кількісні показники		Показник змін
	ЕГ	КГ		ЕГ	КГ	
	на початку експерименту			після закінчення експерименту		
Ціннісно-мотиваційний	0,64	0,64	-	0,76	0,70	+0,6
Інформаційно-когнітивний	0,53	0,54	-1	0,70	0,66	+0,4
Операційно-діяльнісний	0,55	0,56	-1	0,71	0,64	+0,7
Особистісно-креативний	0,54	0,55	-1	0,69	0,61	+0,8
Професійно-рефлексивний	0,58	0,57	+1	0,70	0,65	+0,5
КГіпд	0,57	0,57	-	0,71	0,65	+0,6

Загальну динаміку формування готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності (за компонентами) представлено на рисунку 2.

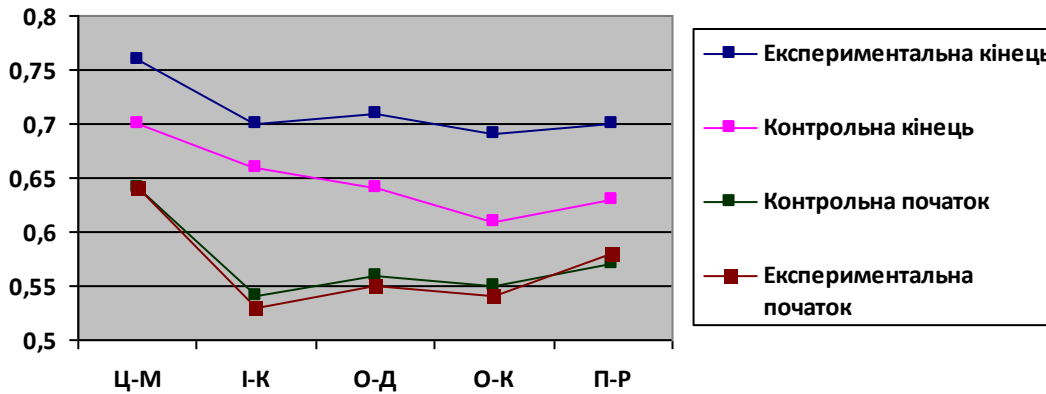

Рис. 2. Динаміка формування готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності (за компонентами)

Аналіз результатів педагогічного експерименту засвідчив, що готовність майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності в експериментальних групах за визначеними компонентами вищі, ніж у контрольних.

Вірогідність результатів педагогічного експерименту щодо ефективності підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності визначалась за допомогою критерію Стьюдента, емпіричне значення якого зазначало існування істотної різниці між рівнями сформованості компонентів готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності в експериментальних і контрольних групах.

ВИСНОВКИ

1. Науковий аналіз проблеми підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності показав, що сучасні дослідження спрямовані на формування професійної компетентності викладачів вищого навчального закладу, творчий розвиток фахівців в умовах магістратури, оволодіння науково-дослідницькими вміннями; розвиток методичної культури майбутніх викладачів педагогічних дисциплін; упровадження у процес підготовки магістрантів розвивального навчання; використання педагогічних задач як засобу розвитку професійної самостійності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології; конструювання змісту і технології підготовки викладачів дошкільної педагогіки і психології.

Вивчення зарубіжного досвіду показало, що у європейських країнах та США чимало спільного у підготовці майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і

психології. Найбільш суттєвими спільними ознаками є: гнучкість програм підготовки; проходження педагогічної практики у спеціальних навчально-виховних центрах; посилена увага до контролю якості підготовки; науково-дослідницьке спрямування професійної підготовки майбутніх викладачів; застосування активних методів навчання, інформаційно-комунікаційних технологій. Результати констатувального етапу експерименту підтвердили актуальність і доцільність вивчення зазначеної проблеми. Встановлено, що у навчальних планах недостатньо представлено дисципліни, спрямовані на підготовку майбутнього викладача до інноваційної професійної діяльності, а у змісті навчальних програм професійно-педагогічної підготовки магістрів дошкільної освіти не повною мірою розглянуто питання структури та змісту інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології, а також інноваційних форм, методів і технологій навчання у вищій школі.

2. Історико-педагогічний аналіз становлення та розвитку інноваційної педагогічної діяльності засвідчив, що у різні історичні епохи розвиток інноваційних педагогічних ідей був зумовлений змінами ціннісних орієнтацій суспільства і потреб школи у ефективній педагогічній діяльності, вирішенням завдань виховання людини та її готовності до професійної діяльності відповідно до історичних умов. Встановлено, що початок XXI ст. характеризується новим осмисленням історичних новацій та можливостями трансформації історичного педагогічного досвіду в організацію сучасної інноваційної діяльності викладача. Гнучкість історичних новацій забезпечує можливість їх адаптації у різних соціокультурних умовах.

3. Теоретичний аналіз базових понять дослідження дозволив класифікувати їх на три групи, а саме: поняття, що розкривають сутність і зміст інноваційної освіти; поняття, що визначають специфіку інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології; поняття, що розкривають особливості підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. *Готовність викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності* розглядається як результат його підготовки у вищому навчальному закладі, який відображає систему мотивів, знань, умінь і навичок, професійно-особистісних значущих якостей, що забезпечують успішність його інноваційної професійної діяльності, результатом якої є розвиток інноваційної особистості студента та сформована його готовність до інноваційної діяльності в системі дошкільної освіти.

4. Обґрунтовано структуру готовності викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, основними складовими якої є ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-креативний, професійно-рефлексивний компоненти. Ціннісно-мотиваційний компонент відображає мотиви та ціннісне ставлення до інновацій, прагнення до успіху у професійній діяльності. Інформаційно-когнітивний

компонент охоплює методологічні, психолого-педагогічні й фахові знання для здійснення інноваційної професійної діяльності. Операційно-діяльнісний компонент включає дослідницькі, проектувальні та організаційно-комунікативні уміння викладача. Особистісно-креативний компонент віддзеркалює рівень сформованості творчого професійного мислення і творчих умінь, індивідуальні особистісні якості викладача. Професійно-рефлексивний компонент відображає сформованість рефлексивних умінь. Визначено критерії готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності (ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-креативний, професійно-рефлексивний), які конкретизовані відповідними показниками.

5. Провідна концептуальна ідея підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності полягає у тому, що така підготовка має здійснюватися в інноваційному освітньому середовищі як вищого, так і дошкільного навчального закладу. Інноваційна професійна діяльність викладача набуває статусу трансформаційного механізму розвитку інноваційної особистості студента, формування його готовності до інноваційної діяльності як у системі вищої освіти, так і дошкільної. Підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології має відображати специфіку інноваційної професійної діяльності викладача, яка здійснюється у педагогічній системі «викладач-студент», а спрямована на підготовку студентів до інноваційної діяльності у системі «вихователь-дитина». Це зумовлює необхідність інтеграції професійно-педагогічної, науково-дослідної, проектувально-методичної, організаційно-управлінської, творчо-розвивальної, експериментально-впроваджувальної, експертно-консультативної видів діяльності у процесі підготовки викладача.

6. Розроблена у дослідженні модель підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності містить цільову, теоретико-методологічну, змістово-технологічну, критеріально-оцінювальну складові. Цільова складова розкриває мету підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. Теоретико-методологічна складова відображає методологічні підходи, принципи підготовки, компоненти готовності викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. Змістово-технологічна складова моделі охоплює взаємопов'язані етапи підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, інноваційний компонент змісту дисциплін професійно-педагогічного циклу та асистентської практики; форми і методи підготовки. Критеріально-результативна складова моделі відображає критерії оцінювання рівня готовності майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності та результат

підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

7. Організаційно-методичні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності охоплюють зміст навчального матеріалу з дисциплін професійно-педагогічного циклу, організаційні форми навчання і методи. Формування компонентів готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності відбувається у процесі оволодіння інноваційною складовою змісту дисциплін професійно-педагогічного циклу та за допомогою інноваційно зорієнтованих форм і методів підготовки. До організаційних форм, які забезпечують підготовку майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, віднесено проблемні лекції, лекції-бесіди, інтерактивні лекції, лекції-прес-конференції, лекції-візуалізації, інтегровані лекції, проблемні семінари, семінари-бесіди, семінари-дискусії; семінари-конференції, творчі практикуми, практичні заняття з використанням проектного навчання, комунікативний тренінг, творчу і пошукову самостійну роботу, науково-дослідну роботу, науково-практичні конференції з проблем інновацій, інноваційно-орієнтовану асистентську практику. Методами формування готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності є проблемні, евристичні, діалогічні, дискусійні, ігрові, навчання у співробітництві (навчання в малих групах), творчі ситуації та задачі, метод проектів, кейс-метод, мікрОВикладання, вправи на рефлексію, метод групової оцінки тощо.

Педагогічний експеримент засвідчив, що всі компоненти готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності в експериментальних групах мають вищу, ніж у контрольних динаміку. Так, показники сформованості ціннісно-мотиваційного компоненту в експериментальних групах змінилися на 0,12, в контрольних – на 0,6; показники сформованості інформаційно-когнітивного компоненту в експериментальних групах зросли на 0,17, в контрольних – на 0,12; показники сформованості операційно-діяльнісного компоненту в експериментальних групах покращилися на 0,16, в контрольних – на 0,8; показники сформованості креативного компоненту в експериментальних групах піднялись на 0,15, в контрольних – на 0,6; показники сформованості професійно-рефлексивного компоненту в експериментальних групах збільшилися на 0,12, в контрольних – на 0,6. Зміна середніх значень коефіцієнту готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності в експериментальних групах змінилася на 0,14, в контрольних – на 0,8.

8. Навчально-методичне забезпечення для підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності охоплює програми дисциплін професійно-педагогічного циклу, навчально-методичний

посібник «Підготовка майбутніх викладачів вищих навчальних закладів до інноваційної професійної діяльності: асистентська практика», а також монографію «Підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності», спрямовані на формування готовності майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності.

Однак проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. Подальшого наукового пошуку потребують такі перспективні напрями: розвиток дослідницької компетентності майбутніх викладачів засобами дистанційного навчання; акмеологічні засади професійної підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології; компетентнісно-орієнтована підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Козак Л. В. Підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності: монографія / Л. В. Козак; за ред. докт. пед. наук, проф., член-кор. НАПН України С. О. Сисоєвої. – К. : ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2014. – 600 с.

Навчальні та навчально-методичні посібники

2. Козак Л. В. Педагогічна практика: наскрізна програма, методичні рекомендації, нормативна база : навч.-практ. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. І. Бобрицька, Л. В. Козак, Н. О. Онуфрієнко, Н. О. Терентьева. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. – 280 с.

3. Козак Л. В. Підготовка майбутніх викладачів вищих навчальних закладів до інноваційної професійної діяльності: асистентська практика: навчально-методичний посібник / Л. В. Козак. – К. : ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2014. – 208 с.

Навчально-методичні видання

4. Козак Л. В. Оздоровчі технології та діагностичні методики фізичного розвитку дітей: роб. навч. прогр. для спеціальностей 7.01010101, 8.01010101 «Дошкільна освіта» (галузь знань – 0101 «Педагогічна освіта» освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст», «магістр», за вимогами кредитно-модульної системи) / [розробн. Козак Л. В.]. – К. : [Київ. ун-т ім. Б. Грінченка], 2012. – 40 с.

5. Козак Л. В. Педагогіка вищої школи : роб. навч. прогр. для спеціальності 8.01010101 «Дошкільна освіта» (галузь знань – 0101 «Педагогічна освіта», освітньо-

кваліфікаційний рівень «магістр», за вимогами кредитно-модульної системи) / [розробн. Козак Л. В.]. – К. : [Київ. ун-т ім. Б. Грінченка], 2012. – 64 с.

6. Козак Л. В. Педагогіка інновацій у вищій школі: роб. навч. прогр. для спеціальності 8.18010021 (8.000005) «Педагогіка вищої школи» (галузь знань – 1801 «Специфічні категорії» освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр», за вимогами кредитно-модульної системи) / [розробн. Козак Л. В.]. – К. : [Київ. ун-т ім. Б. Грінченка], 2012. – 40 с.

7. Козак Л. В. Педагогічна інноватика: роб. навч. прогр. для спеціальності 8.01010201 «Початкова освіта» (галузь знань 0101 «Педагогічна освіта», ОКР «магістр», за вимогами кредитно-модульної системи) / [розробн. Козак Л. В.]. – К. : [Київ. ун-т ім. Б. Грінченка], 2012. – 60 с.

8. Козак Л. В. Тренінг розвитку комунікативної компетентності викладача вищої школи: роб. навч. прогр. для спеціальності 8.01010101 «Дошкільна освіта» (галузь знань – 0101 «Педагогічна освіта» освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр», за вимогами кредитно-модульної системи) / [розробн. Козак Л. В.]. – К. : [Київ. ун-т ім. Б. Грінченка], 2012. – 44 с.

9. Козак Л. В. Художня діяльність у розвитку мовлення дітей дошкільного віку: роб. навч. прогр. для спеціальностей 7.01010101, 8.01010101 «Дошкільна освіта» (галузь знань – 0101 «Педагогічна освіта» освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст», «магістр», за вимогами кредитно-модульної системи) / [розробн. Козак Л. В.]. – К. : [Київ. ун-т ім. Б. Грінченка], 2012. – 40 с.

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації

10. Козак Л. В. Особистісно зорієнтоване навчання як здоров'язберігаюча технологія / Л. В. Козак // Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія : зб. наук. пр.; [редкол. : В. О. Огнев'юк, Ш. В. Бех, Л. Л. Хоружа та ін.] – К. : Університет, 2008. – № 10. – Ч. 2. – С. 37–41.

11. Козак Л. В. Використання мультимедійних технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів у вищих навчальних закладах / Л. В. Козак // Вища освіта України – Додаток 4, том VI (18) – 2009 р. – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – С. 231–241.

12. Козак Л. В. Використання сучасних інформаційних технологій у підготовці магістрів педагогіки вищої школи / Л. В. Козак // Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка : Збірник наук. праць. – Харків-Луганськ : СтильІздат. – 2010. – С. 97–105.

13. Козак Л. В. Інновації в системі вищої педагогічної освіти: теоретичний аспект / Л. В. Козак // Педагогічна освіта : теорія і практика : Зб. наук. праць. – К. : Університет, 2010. – Вип. 3. – Ч. 1. – С. 207–216.

14. Козак Л. В. Методологічні засади інноваційної професійної діяльності викладача вищої школи / Л. В. Козак // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : Науково-методичний журнал. – 2011. – Випуск 1. – С. 11–16.
15. Козак Л. В. Застосування педагогічних інновацій в технологізації навчального процесу у вищій школі / Л. В. Козак // Вища освіта України – Додаток 2 до № 3, том IV (29) – 2011 р. – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – С. 148–155.
16. Козак Л. В. Принципи інноваційної професійної діяльності викладача вищої школи / Л. В. Козак // Педагогічний процес : теорія і практика : Збірник наук. праць. – 2011. – Випуск 2. – С. 88–97.
17. Козак Л. В. Характеристика нормативно-правової бази підготовки майбутніх викладачів в умовах магістратури / Л. В. Козак // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 13. Випуск 23 (червень). Інноваційні методи формування професійних знань: Зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – С. 138–149.
18. Козак Л. В. Структура та ознаки інноваційної професійної діяльності викладача вищого навчального закладу / Л. В. Козак // Педагогічний процес : теорія і практика : Збірник наук. праць. – 2012. – Випуск 2. – С. 50–60.
19. Козак Л. В. Асистентська практика у формуванні здатності майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності / Л. В. Козак // Педагогічний процес : теорія і практика : Збірник наук. праць. – 2012. – Випуск 5. – С. 96–106.
20. Козак Л. В. Структура готовності викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності / Л. В. Козак // Педагогічний процес : теорія і практика : Збірник наук. праць. – 2012. – Випуск 4. – С. 52–64.
21. Козак Л. В. Інтерактивні технології у підготовці майбутніх викладачів вищих навчальних закладів / Л. В. Козак // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – Додаток 1 Вип. 27, Том VIII (41) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2012. – С. 318–325.
22. Козак Л. В. Формування комунікативної компетентності майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології засобами тренінгу / Л. В. Козак // Неперервна професійна освіта: теорія і практика // Науково-методичний журнал. – 2013. – Випуск 1–2. – С. 64–71. (Входить до наукометричної бази Index Copernicus).
23. Козак Л. В. Застосування проектних технологій у підготовці майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології / Л. В. Козак // Педагогічний процес : теорія і практика: Збірник наук. праць. – 2013. – Випуск 1. – С. 54–64. (Входить до наукометричної бази Index Copernicus).

24. Козак Л. В. Викладач як суб'єкт інноваційної діяльності / Л. В. Козак // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – Додаток 1 до Вип. 29, Том III : Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». – К. : Гнозис, 2013. – С. 170–175.

25. Козак Л. В. Підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності у педагогічній теорії / Л. В. Козак // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки : Зб. наук. праць. / КНАЦ у-т ім. Тараса Шевченка : ред.кол.: В. І. Судаков (від.-п. ред. [та ін.]). – К. : Логос, 2013.– Вип.18. – 2013. – С. 208–215.

26. Козак Л. В. Підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності : концептуальні підходи / Л. В. Козак / Педагогічний дискурс: – зб. наук. праць / гол. ред. І. М. Шоробура. – Хмельницький : ХГПА – Вип. 14., 2013. – С. 234–239.

27. Козак Л. В. Структурно-компонентна модель підготовки майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності / Л. В. Козак // Педагогічний процес : теорія і практика : Збірник наук. праць. – 2013. – Випуск 2. – С. 98–110. (Входить до наукометричної бази Index Copernicus).

28. Козак Л. В. Зміст підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності / Л. В. Козак // Неперервна професійна освіта: теорія і практика // Науково-методичний журнал. – 2013. – Випуск 3-4 – С. 60–68. (Входить до наукометричної бази Index Copernicus).

29. Козак Л. В. Критерії готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності / Л. В. Козак // Педагогічний процес: теорія і практика: Збірник наук. праць. – 2013. – Випуск 3. – С. 76–88. (Входить до наукометричної бази Index Copernicus).

30. Козак Л. В. Організація самостійної роботи у підготовці майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології / Л. В. Козак // Педагогічний процес : теорія і практика : Збірник наук. праць. – 2013. – Випуск 4. – С. 81–91. (Входить до наукометричної бази Index Copernicus).

31. Козак Л. В. Науковий тезаурус інноваційної освіти / Л. В. Козак // Освітологія: науково-методичний щорічник, польсько-українське / українсько-польське видання // За ред.: Віктора Огнев'юка, Тадеуша Левовицького, Світлани Сисоєвої. – К. : ВП «Едельвейс». – 2013. – Випуск II. – С. 74–81. (Входить до наукометричної бази Index Copernicus).

32. Козак Л. В. Специфіка інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології / Л. В. Козак // Педагогічний процес : теорія і практика : Збірник наук. праць. – 2014. – Випуск 2. – С. 55–60. (Входить до наукометричної бази Index Copernicus, РІНЦ).

33. Козак Л. В. Формування дослідницької компетенції майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології / Л. В. Козак // Неперервна професійна освіта : теорія і практика // Науково-методичний журнал. – 2014. – Випуск 1-2. – С. 55–60. (Входить до наукометричної бази Index Copernicus, РІНЦ).

34. Козак Л. В. Підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності: технологічний аспект / Л. В. Козак // Педагогічний процес : теорія і практика : Збірник наук. праць. – 2014. – Випуск 3. – С. 73–78. (Входить до наукометричної бази Index Copernicus, РІНЦ).

35. Козак Л. В. Інноваційні технології навчання у підготовці майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності / Л. В. Козак // Педагогічний процес : теорія і практика : Збірник наук. праць. – 2014. – Випуск 4. – С. 40–45. (Входить до наукометричної бази Index Copernicus, РІНЦ).

36. Козак Л. В. Дослідження інноваційних моделей навчання у вищій школі [Електронний ресурс] / Л. В. Козак // Освітологічний дискурс : електронне наукове фахове видання. – К. : КУБГ, 2014. – №1 (5). – С. 95–107. – Режим доступу : <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/issue/view/6#.U4M7NdJdXaQ>

37. Козак Л. В. Педагогічна інноватика у розвитку нових напрямів освіти [Електронний ресурс] / Л. В. Козак // Освітологічний дискурс: електронне наукове фахове видання. – К. : КУБГ, 2014. – №2 (6). – С. 74–85. – Режим доступу: <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/issue/view/6#.U4M7NdJdXaQ>

38. Козак Л. В. Історико-педагогічні передумови виникнення інноваційної діяльності в освіті [Електронний ресурс] / Л. В. Козак // Освітологічний дискурс : електронне наукове фахове видання. – К. : КУБГ, 2014. – №4 (8). – С. 144–155. – Режим доступу : <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/185#.VIyb6MkmHDc>

39. Козак Л. В. Підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності: концептуальні засади / Л. В. Козак // Педагогічний процес : теорія і практика : Збірник наук. праць. – 2015. – Випуск 1-2. – С. 38–42. (Входить до наукометричної бази Index Copernicus, РІНЦ).

Праці апробаційного характеру

40. Козак Л. В. Роль і місце моніторингу в системі професійної підготовки / Л. В. Козак // Моніторинг якості освіти: теорія та практика : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції [Редкол. : В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа та ін.] – К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2009. – С. 86–89.

41. Козак Л. В. Педагогічна етика як складова професійної підготовки майбутнього вчителя / Л. В. Козак // Роль педагогічної етики в професійній підготовці сучасного вчителя : Матеріали Всеукраїнської науково-методичної

конференції ; [редкол. : В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа та ін.] – К. : КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2008. – С. 42–45.

42. Козак Л. В. Моделі освітньої діяльності : інноваційні підходи / Л. В. Козак // Освітологія – науковий напрям інтегрованого пізнання освіти : матер. Всеукр. наук. – практ. конф., 15 груд. 2010 р. / МОН України, НАПН України, ГУОН КМДА, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка та ін. / За заг. ред. Огнев'юка В. О. [редкол.: В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа, С. О. Сисоєва, Г. С. Лозко]. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2010 р. – С. 58–61.

43. Козак Л. В. Акмеологічний підхід у підготовці магістрів педагогіки вищої школи до інноваційної професійної діяльності / Л. В. Козак // Акмеологія – наука XXI століття : матеріали III Міжнародної наук.-практ.конфер. / заг. ред. В. О. Огнев'юка. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011.– С. 92–95.

44. Козак Л. В. Культурологічний підхід у професійній підготовці мабутьніх педагогів вищої школи / Л. В. Козак // Культурно-історична спадщина Польщі та України як чинник розвитку полікультурної освіти : зб. наук. праць / за ред. Василя Кременя, Тадеуша Левовицького, Світлани Сисоєвої. – Хмельницький : ПП Заколотний М. І., 2011. – С. 287–292.

45. Козак Л. В. Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх викладачів вищої школи / Л. В. Козак // Компетентнісний підхід у сучасній університетській освіті : Збірник наукових праць. – Рівне : НУВГП, 2011. – С. 94–101.

46. Козак Л. В. Формування полікультурної компетентності майбутніх педагогів у процесі вивчення дисциплін педагогічного циклу / Л. В. Козак // Проблеми полікультурності у неперервній професійній освіті : наукове видання / [за ред. Чл.-кор. НАПН України К. В. Балабанова, С. О. Сисоєвої, проф. І. В. Соколової. МОНМС. Маріупольський держ. ун-т. – Маріуполь : Вид – во «Ноулідж» (донецьке відділення), 2011. – С. 75–79.

47. Козак Л. В. Формування інноваційної культури майбутнього викладача в процесі підготовки у вищих навчальних закладах / Л. В. Козак // Людські цінності і толерантність у сучасному світі : міжконтинентальний діалог інтелектуалів : матеріали Міжнародної наук.-практ.конфер. (16 листопада 2011 р.). / заг. ред. В. О. Огнев'юка. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – С. 205–207.

48. Козак Л. В. Інноваційна освітня діяльність як ключове поняття суспільного розвитку / Л. В. Козак // Наука та освіта в сучасному університеті в контексті міжнародного співробітництва: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (23-25 травня 2011 р.). – Маріуполь, 2011. – С. 216–217.

49. Козак Л. В. Инновационная деятельность преподавателя высшей школы: теоретический аспект / Л. В. Козак // Сборник научных трудов SWorld. Материалы международной научно-практической конференции «Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании'2012». – Выпуск 4. Том 17. – Одесса : КУПРИЕНКО, 2012. – С. 44–50.

50. Козак Л. В. Сучасні підходи до класифікації педагогічних інновацій / Л. В. Козак // Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір: матеріали Міжнародної наук.-практ. конфер. (28-29 березня 2012 р.). / заг. ред. В. О. Огнев'юка. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2012. – С. 227–232.

51. Козак Л. В. Інновації в контексті розвитку сучасної освіти / Л. В. Козак // Психолого-педагогічні та політичні проблеми у трансформаційних процесах українського суспільства: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (24-25 лютого 2012 р.) – Кременчук : КрНУ, 2012. – С. 45–47.

52. Козак Л. В. Інноваційне навчання як основа розвитку інноваційної особистості майбутнього викладача / Л. В. Козак // Розвиток особистості умовах трансформаційного суспільства: матеріали Міжнародної наук.-практ. конфер. (13 грудня 2012 р.). / заг. ред. В. О. Огнев'юка. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2012. – С. 36–42.

53. Козак Л. В. Нормативно-правове забезпечення інноваційної професійної діяльності викладача вищого навчального закладу / Л. В. Козак // Цілі та результати освітніх реформ: українсько-польський діалог: матер. Міжнар. наук.- практ. конф. 15-16 травня 2013 р., м. Київ / М-во освіти і науки України, Нац.акад. пед. наук України, Вища пед. школа Спілки польських вчителів (м. Варшава, Республіка Польща), Київ. ун-т імені Бориса Грінченка ; за заг. ред. Огнев'юка В. О. [редкол.: В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа, С. О. Сисоєва, Т. Левовицький, Е. Хофман]. – К. : ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – С. 86–92.

54. Козак Л. В. Творчество как основа инновационной деятельности будущего преподавателя дошкольной педагогики и психологии / Л. В. Козак // Innovations in education: ideas, projects, work experience. Akademiai Kiado / Collected materials of International Distance Scientific and Practical Conference. May 13-15, Budapest 2013. – P. 116–122.

55. Козак Л. В. Особливості інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології / Л. В. Козак // 1025-річчя історії освіти в Україні: традиції, сучасність та перспективи: зб. матер. Міжнарод. наук. конф. (Київ, 22 травня 2014 р.) / М-во освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; за заг. ред. В.О. Огнев'юка; [редкол.: В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа, С. О. Сисоєва, Н. М. Чернуха, О. С. Зубченко]. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 110–119.

Статті у зарубіжних фахових виданнях

56. Ludmila Kozak Oświatowe innowacje jako konstruktywny proces rozwoju wyższej szkoły Ukrainy / L. Kozak // Aktywność edukacyjna – aktywność w zawodzie / pod redakcją naukową: Jacka Piekarskiego, Liliany Tomaszewskiej, Małgorzaty Kamińskiej / Wydawnictwo państwowej wyższej szkoły zawodowej w Płocku, 2012. – 248 s. – S. 153 – 160.

57. Kozak L. Scientific-research work in training of future teachers for innovative professional activities / L. Kozak // The advanced science journal / Editor-in-Chief: Roman Davydov / Issue 6 June - United States. Volume – 2013. – P. 61–64.

58. Козак Л. В. Инновационные подходы к подготовке будущих преподавателей дошкольной педагогики и психологии в европейских странах / Л. В. Козак // Ежеквартальный научный журнал Вектор науки Тольяттинского государственного университета. Серия : Педагогика, психология, № 2(13) – июнь – 2013. – С. 143–146.

59. Ludmila Kozak. Analysis of curricula of preparation of future teachers of preschool pedagogics and psychology in Ukraine / L. Kozak // European Applied Sciences, April-May, 2013, 4 (5) – P. 75–78.

60. Козак Л. В. Аналіз магістерських програм підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології в Україні / Analysis of master's degree programs of preparation future teachers of preschool pedagogics and psychology in Ukraine / L. Kozak // Science and Education a New Dimension : Pedagogy and Psychology. Vol. 9, Budapest, 2013 – P. 63–69.

Козак Л. В. Теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти. – Київський університет імені Бориса Грінченка. – Київ, 2015.

Дисертаційне дослідження містить розроблену і обґрунтовану концепцію та модель підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. Проаналізовано базові поняття дослідження; сучасний стан проблеми підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності у педагогічній теорії та практичній діяльності вищих навчальних закладів. Здійснено історико-педагогічний аналіз становлення та розвитку інноваційної педагогічної діяльності. Обґрунтовано структуру готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; визначено критерії готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено організаційно-методичні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

Ключові слова: інновація, інноваційна освіта, інноваційна діяльність, майбутній викладач дошкільної педагогіки і психології, підготовка до інноваційної професійної діяльності, готовність викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

Козак Л. В. Теоретико-методологические основы подготовки будущих преподавателей дошкольной педагогики и психологии к инновационной профессиональной деятельности. - Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени доктора педагогических наук за специальностью 13.00.04 – Теория и методика профессионального образования. – Киевский университет имени Бориса Грінченка. – Киев, 2015.

Диссертационное исследование содержит разработанную и обоснованную концепцию и модель подготовки будущих преподавателей дошкольной педагогики и психологии к инновационной профессиональной деятельности. Основными элементами модели являются целевая, теоретико-методологическая, содержательно-технологическая, критериально-результативная составляющие.

Классификация базовых понятий исследования на основании теоретического анализа позволила разделить их на три группы: понятия, которые раскрывают сущность и содержание инновационного образования; понятия, которые определяют специфику инновационной профессиональной деятельности преподавателя дошкольной педагогики и психологии; понятия, которые раскрывают особенности подготовки будущих преподавателей дошкольной педагогики и психологии к инновационной профессиональной деятельности;

Анализ современного состояния проблемы подготовки будущих преподавателей дошкольной педагогики и психологии к инновационной профессиональной деятельности в отечественной педагогической теории и практической деятельности высших учебных заведений, позволил сделать выводы о том, что в содержании учебных программ не в полном объеме рассматривается вопрос относительно изучения сущности, структуры и содержания инновационной профессиональной деятельности преподавателя, не достаточно формируются умения и навыки разработки и применения педагогических новаций в высшем учебном заведении и в заведениях дошкольного образования, не в совершенстве происходит развитие инновационных качеств будущего преподавателя.

Проведен историко-педагогический анализ становления и развития инновационной педагогической деятельности, в процессе которого установлено, что развитие инновационных педагогических идей в разные исторические эпохи предопределено изменениями ценностных ориентаций общества и потребностей школы относительно повышения эффективности педагогической деятельности в решении заданий воспитания человека и его готовности к профессиональной деятельности в соответствии с историческими условиями. Установлено, что начало XXI ст. характеризуется новым осмыслением исторических новаций, возможностями трансформации исторического педагогического опыта в организацию современной инновационной деятельности преподавателя.

Обоснована структура готовности будущих преподавателей дошкольной педагогики и психологии к инновационной профессиональной деятельности.

Определены критерии готовности будущих преподавателей дошкольной педагогики и психологии к инновационной профессиональной деятельности; обоснованы и экспериментально проверены организационно-методические основы подготовки будущих преподавателей дошкольной педагогики и психологии к инновационной профессиональной деятельности.

Ключевые слова: инновация, инновационное образование, инновационная деятельность, будущий преподаватель дошкольной педагогики и психологии, подготовка к инновационной профессиональной деятельности, готовность преподавателя дошкольной педагогики и психологии к инновационной профессиональной деятельности.

Kozak L. C. Theoretical-methodological bases of preparation of future teachers of pre-school pedagogy and psychology to innovative professional practice. – The manuscript.

Thesis for a doctor degree of pedagogical sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Borys Grinchenko Kyiv University. – Kyiv, 2015.

The dissertation contains a reasonable and developed concept and structure-component model of training of future teachers of pre-school pedagogy and psychology to innovative professional practice. Here is analyzed the basic concepts of research; current status of the problem of training future teachers of pre-school pedagogy and psychology to innovative professional activities in domestic and foreign pedagogical theory and practice in higher education. Here is conducted historical and pedagogical analysis of the prerequisites of the innovation in education. Grounded structure of readiness of future teachers of pre-school pedagogy and psychology to innovative professional activity; define the criteria of readiness of future teachers of pre-school pedagogy and psychology to innovative professional activity; substantiated and experimentally verified the organizational-methodical bases of preparation of future teachers of pre-school pedagogy and psychology to innovative professional practice.

Key words: innovation, innovative education, innovative activity, future teacher of pre-school pedagogy and psychology, preparation for innovative professional activity, readiness of the teacher of pre-school pedagogy and psychology for innovative professional activity.